

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003596

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 17-12-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Румянцева-Лахтіна Оксана Олександрівна

2. Oksana O. Rumiantseva-Lakhtina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 24-06-2024

Спеціальність за освітою: 035 Філологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 035.62.24

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.31.51, 16.31.42

Тема дисертації:

1. Жанрово-стильові особливості сімейного роману в українській літературі XXI століття.
2. Genre and stylistic features of the family novel in the Ukrainian literature of the XXI century.

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню жанру сімейного роману в українській літературі XXI століття, який останнім часом став популярним як серед письменників, так і серед читацької аудиторії. На основі текстуального аналізу сімейних романів сучасних письменників розглянуто історію розвитку цього жанру в українській і світовій літературі, наукові рецепції щодо окреслення особливостей сімейного роману як окремого жанру в літературознавстві, його жанрово-стильові особливості, змістові й формотвірні чинники, проблемно-тематичний спектр, поетикальні прийоми. У першому розділі «Жанр сімейного роману в контексті становлення й розвитку романістики» простежено генезу та історію жанру сімейного роману, його теоретико-методологічне підґрунтя, окреслено методологію трансформацій і модифікацій жанру. На думку учених, цей жанр започаткував Т. Манн, створивши роман «Будденброки». Перший сімейний роман у вітчизняній літературі з'являється раніше, ніж у західноєвропейській, і представлений російськомовним

твором «Пан Халявський» Г. Квітки-Основ'яненка, але каталізатором розвитку жанру сімейного роману в українській літературі є сімейна хроніка «Люборацькі» А. Свидницького, що зображує занепад родини українського духовенства в середині XIX століття. У ході дослідження з'ясовано, що класичні сімейні романи періоду реалізму мають такі ознаки: лінійний хронотоп, наявність топосу дому (закритого простору), конфлікт поколінь, занепад патріархальної родини, мотив «блудного сина». Теоретико-методологічну основу вивчення жанру сімейного роману представив М. Бахтін. Учений не оперує терміном «сімейний роман», але верифікує його як «роман поколінь», окреслює проблематику цього жанру й акцентує увагу на важливості «сімейної ідилії» й особливостях хронотопу в такому романі. Складниками методологічної основи є праці зарубіжних літературознавців (К. Делл, Р. Хедела, Ї.-Л. Ру) та наукові студії вітчизняних дослідників з теорії розвитку жанру сімейного роману (Є. Нікольського, Н. Порохняк, О. Гречешнюк, Т. Гросевича). Пріоритетним аспектом вивчення жанру сімейного роману є рух його жанрових форм, тому, спираючись на методологію Т. Бовсунівської, Н. Копистянської, Н. Бернадської щодо визначення літературних жанрів і їхніх форм, у дослідженні запропоновано концепцію верифікації жанроутворення сімейного роману за принципом патерну (жанрового ядра): патерном за змістовим ядром має бути сімейний роман, а його модифікаціями – роман поколінь, сімейна хроніка, сімейна сага, антисага, генераційний роман. Сімейний роман розглянуто за будовою стосовно співвідношення героїв із зовнішнім світом, тобто за принципом доцентрової й відцентрової структури. У другому розділі «Художні моделі родинних трансформацій у сучасному сімейному романі» розглянуто проблеми сімейного буття в інтерпретації сучасних письменників. Розвінчання міфу про ідеальну патріархальну родину представлене сагою в новелах «Майже ніколи не навпаки» М. Матіос, поетика якої своєрідна й складна: новели в романі є глибоко психологічними, але близькі до народних притч і детективних історій. Пошуки істини, самопізнання людини, дослідження історії роду є ключовими проблемами історичної сімейної хроніки В. Шевчука «Тіні зникомі», що порушуються письменником крізь призму біблійної інтертекстуальності. Постмодерний генераційний роман «Інтернат» інтерпретовано як трансформацію роману виховання. Головний герой на прохання батька бере на себе відповідальність і збирає до купи неповну родину, він вирушає під обстрілами до інтернату, що знаходиться на окупованій території, щоб урятувати племінника. Художні образи твору інтерпретовано через екзистенційні модуси. Антисагу О. Кацарева «Люди в гніздах» розглянуто як експеримент із жанровою формою сімейного роману. Автор використовує деконструкцію як художній метод: експериментує з формою сімейного роману, але письменник не порушує систему жанрового ядра (тема збереження сімейних цінностей, пам'яті роду, поваги до рідних і близьких залишається незмінною). У третьому розділі дисертації «Сімейна сага як культурний феномен у літературі XXI століття: український контекст» виявлено риси сімейної саги О. Забужко «Музей покинутих секретів» у вимірі романного жанру й постмодерної епічної поетики. Специфікою роману є пазловість, мозаїчність, нелінійність, що вказують на ознаки гіпертекстуальності. Окрім того, роман має ознаки інтертекстуальності: самоцитування, постмодерний історизм, мотив воскресіння. Розглянуто проблеми колективної пам'яті, що стає чинником усвідомлення травм минулого та розуміння національної ідентичності завдяки пам'яті індивідуальній та «місцям пам'яті». Художні образи сімейної саги розглянуто з погляду гендерного підходу: жінка, головна героїня, наділена рисами маскулінності, а її партнер, чоловік, рисами фемінності, у чому й виявляється авторський задум О. Забужко, яка намагається як авторка зберегти андрогінність. Художній світ роману створюється навколо жіночих художніх образів, що окреслює чітку фемінну лінію.

2. The dissertation is dedicated to the study of the family novel genre in Ukrainian literature of the 21st century, which has recently become popular both among writers and among the reading audience. Based on the textual analysis of family novels of modern writers, the history of the development of this genre in Ukrainian and world literature, scientific receptions regarding the outlining of the features of the family novel as a separate genre in literary studies, its genre-stylistic features, content-creating and form-creating factors, problem-thematic spectrum, poetic methods are considered. The first chapter "The genre of the family novel in the context of the formation and development of novelism" traces the genesis and history of the genre of the family novel, its theoretical and methodological basis, outlines the methodology of transformations and modifications of the genre.

According to scientists, this genre was started by T. Mann, who created the novel "The Buddenbrooks". The first family novel in Ukrainian literature appears earlier than in Western European literature. It is represented by the Russian-language work "Mr. Halyavskiy" by H. Kvitka-Osnovianenko. Still, the catalyst for the development of the family novel genre in Ukrainian literature is the novel "Lyuboratskyi" by A. Svidnytskyi, which depicts the decline of the family of the Ukrainian clergy in the middle of the 19th century. Classic family novels of the period of realism have the following features: a linear chronotype, the presence of the topos of the house (closed space), the conflict of generations, the decline of the patriarchal family, and the motif of the "prodigal son". M. Bakhtin presented the theoretical and methodological basis of the study of the family novel genre. The scientist does not use the term "family novel", but verifies it as a "generational novel", outlines the problems of this genre, and emphasizes the importance of the "family idyll" and the peculiarities of the chronotype in such a novel. The components of the methodological basis are the works of foreign literary experts (K. Dell, R. Hedel, Y.-L. Ru) and scientific studies of domestic researchers on the theory of the development of the family novel genre (E. Nikolskyi, N. Porokhnyak, O. Grecheshnyuk, T. Grosevych). The priority aspect of the study of the genre of the family novel is the movement of its genre forms, therefore, relying on the methodology of T. Bovsunivska, N. Kopistyanska, N. Bernadska regarding the definition of literary genres and their forms, the study proposed the concept of verification of the genre formation of the family novel according to the principle of the pattern (genre core): the pattern according to the content core should be a family novel, and its modifications should be a novel of generations, a family chronicle, a family saga, an anti-saga, a generational novel. The family novel is analyzed by its structure in terms of the relationship of artistic images to the outside world, that is, by the principle of centripetal and centrifugal structure. The second chapter, "Artistic Models of Family Transformations in the Contemporary Family Novel," examines the problems of family life as interpreted by contemporary writers. The debunking of the myth of the ideal patriarchal family is represented by the saga in the short story "Almost Never the Other Way Around" by M. Matios, the poetics of which is original and complex: the short stories in the novel are deeply psychological but close to folk parables and detective stories. The search for truth, the self-discovery of a person, and the study of family history are the key problems of V. Shevchuk's historical family chronicle "The Disappearing Shadows", which are addressed by the writer through the prism of biblical intertextuality. The postmodern generational novel "Boarding" is interpreted as a transformation of the novel of upbringing. The main character, at the request of his father, takes responsibility and gathers together an incomplete family. He goes under fire to a boarding school in the occupied territory to save his nephew. The artistic images of the work are interpreted through the prism of existential modes. O. Katsarev's anti-saga "People in Nests" is considered an experiment with the genre form of a family novel. The author uses deconstruction as an artistic method: he experiments with the form of a family novel, but the writer does not violate the system of the genre core (the theme of preserving family values, family memory, respect for family and friends remains unchanged). The third chapter of the dissertation "Family Saga as a Cultural Phenomenon in the Literature of the 21st Century: the Ukrainian Context" reveals the features of O. Zabuzhko's family saga "The Museum of Abandoned Secrets" in terms of the novel genre and postmodern epic poetics.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Румянцева-Лахтіна О. Колективна пам'ять у сімейному романі О. Забужко «Музей покинутих секретів» як засіб усвідомлення національної ідентичності. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 2021. № 47. С. 158-164.

- Румянцева-Лахтіна О. Трансформації та модифікації сімейного роману як ознаки генезису та еволюції жанру. Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки», 2022. Вип. (3). С. 86-91.
- Румянцева-Лахтіна О. Зображення егалітарних сімейних стосунків крізь призму феміноцентризму в сімейній сазі О. Забужко «Музей покинутих секретів». Наукові записки. Серія: Філологічні науки, 2024. Вип. 207. С. 224-229.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мельников Ростислав Володимирович
2. Rostislav V. Melnikov

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2579-9766

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філоненко Софія Олегівна
2. Sophia O. Philonenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1023-468X

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Український католицький університет**Код за ЄДРПОУ:** 26205857**Місцезнаходження:** вул. Свенціцького,17, Львів, 79011, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Жигун Сніжана Віталіївна

2. Snizhana V. Zhyhun

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.06**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-1193-2949**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський столичний університет імені Бориса Грінченка**Код за ЄДРПОУ:** 02136554**Місцезнаходження:** вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Департамент освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Криворучко Світлана Костянтинівна

2. Svitlana K. Kryvoruchko

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-1123-9258**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди**Код за ЄДРПОУ:** 02125585**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:**

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нестеренко Наталя Петрівна
2. Natalya P. Nesterenko

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.01.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-1267-2907**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди**Код за ЄДРПОУ:** 02125585**Місцезнаходження:** вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****VIII. Заключні відомості****Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Левченко Наталя Микитівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Левченко Наталя Микитівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Новолокін Антон Володимирович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна